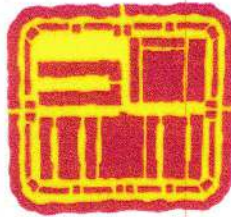

Vereniging Oud Valkenburg

OUD VALKENBURG

NIEUWSBRIEF JULI 2013

Voor u ligt de nieuwsbrief van de Vereniging Oud Valkenburg, de erfgoedvereniging van Valkenburg. Wij doen hierin onder andere verslag van onze activiteiten in het afgelopen halfjaar, kijken wat vooruit en geven informatie over zaken die met Valkenburg en haar geschiedenis te maken hebben.

Een belangrijk speerpunt in ons werk blijft de educatie. In het kader hiervan hebben wij de groepen 6 van De Burcht en De Dubbelburg door het museum geleid en verteld over de Romeinen en het castellum.

Ook zijn de brugklassers van het Rijnlands Lyceum op bezoek geweest. Ook zij zijn getraakteerd op een rondleiding met alle informatie die daarbij hoort.

In december vorig jaar en mei van dit jaar hebben wij naar aanleiding van het masterplan voor de locatie Valkenburg kritische commentaren gezonden naar de projectorganisatie en de gemeenteraad.

Onze jaarvergadering vond plaats op 23 april. Aan de orde waren onder andere de jaarverslagen over 2012 en de begroting voor 2013. De aanwezige leden gingen met alle voorstellen akkoord. Herman Dijkhuizen en Gijs Schoneveld werden herkozen als bestuurslid. Tijdens de vergadering werd ook het boekje "De Buitens van Valkenburg" gepresenteerd. Het boekje is geschreven door Henk Imthorn en hoort bij de expositie die tot eind augustus op de eerste verdieping van het Torenmuseum te zien is; het is voor € 5 te koop in het museum. Na de pauze vertelde voorzitter Jan Bakker over heden, verleden en toekomst van het Valkenburgs Pontje.

Op 4 mei zorgde Leen Varkevisser met het starten van de documentaire "Valkenburg in

mei 1940" voor de opening van de expositie "Valkenburg en de Tweede Wereldoorlog". Deze expositie is permanent te bezichtigen op de vierde verdieping van het Torenmuseum. De openingstijden van het museum zijn veranderd. Vanaf 1 mei is het museum geopend op zaterdag van 13.00 tot 16.00 uur.

De komende maanden zullen we onder andere weer actief zijn op de vrijwilligersmarkt in Katwijk op 13 augustus en uiteraard op de paardenmarkt op 11 september. Op 19 november hebben we onze najaarsbijeenkomst voor leden en niet-leden. Zet deze datum in uw agenda!

Valkenburg, zoals het ooit was

Uit de collectie van Corrie van Kralingen

Deze afbeelding is een prentbriefkaart uit de zestiger jaren van de vorige eeuw en is uitgegeven door de firma Eikenbroek, Marktveld 3.

Het is een blik vanuit Leiden de Hoofdstraat in, in de richting van het dorp. Bij de auto in de

verte was toen garage Poot (nu supermarkt Hoogvliet). Het huis rechts is afgebroken en ook de twee lindebomen zijn verdwenen. In het huis links woont nog steeds mevrouw Van Tilburg.

Giften

De vereniging heeft van een van onze leden een gift van € 500 ontvangen. Het gebeurt niet vaak dat wij met een zo groot bedrag worden verrast. Wij hebben het voornemen het bedrag te gebruiken voor de aanschaf van een touch screen bij de expositie "Valkenburg en de Tweede Wereldoorlog".

Van de heer J.Barnhoorn ontvingen wij archiefmateriaal. De heer G.Slootweg schonk twee potjes van Ravelli en de heren G.Russchenberg en J.Portengen gaven ons onderzoeksmateriaal.

Alle schenkers danken wij ook langs deze weg van harte.

De Achterweg

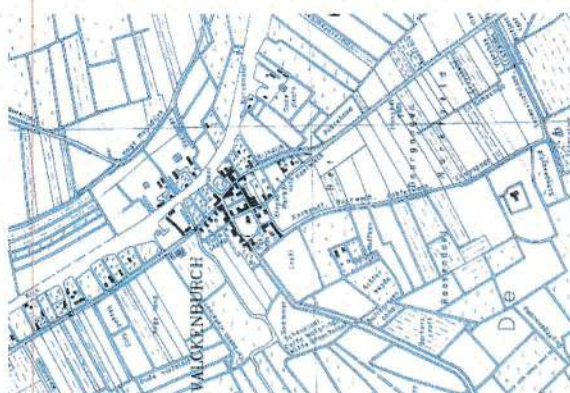
Het dorp Valkenburg bestond eeuwenlang uit een klein centrum rond om de kerk met enkele wegen richting de omgeving. Zo liep de Broekweg richting Wassenaar en de Middenweg naar "De Punt", die aansloot op de Rijndijk of Heerwech richting Leiden. Deze Rijndijk liep verder langs het centrum richting Katwijk.

Tenslotte liep er vanuit het centrum langs het Marktveld de *Achterweg* naar het zuiden. Op de oudste bekende plattegrond van deze streek (rond 1600 kwam Valkenburg in deze vorm (een spin met vijf poten) al voor. Ook nu nog zijn deze wegen op de kaart herkenbaar,

zij het dat de Broekweg door de aanleg van het Vliegveld drastisch is ingekort en de *Achterweg* is doorsneden door de N206.

Nu het vliegveld is verdwenen kan de Broekweg weer in zijn historische vorm worden terug gebracht. Tenminste dat lijkt een uitgangspunt voor de ontwerpers van het Masterplan Nieuw Valkenburg. De culturele waarden van het gebied moeten zichtbaar blijven in de plannen. En dan is het zeer verwonderlijk dat juist de historische *Achterweg* niet in de plannen wordt ingepast. Hij moet wijken voor een nietszeggende invulling met de "boeiende" naam Werkpark.

De Achterweg is een belangrijk cultureel element in de plattegrond van Valkenburg. De weg liep vanaf het centrum naar de Hofstede Torenvliet en vandaar met een bocht naar de Rijndijk. In de middeleeuwen heette de weg *Het Heilige Kruis pad*. De huidige Kruisweg verwijst hier nog naar. In de kerk hing een groot IJzeren Kruis, dat éénmaal per jaar in een processie werd rondgedragen. Over het Heilige Kruispad via de Rijndijk weer terug naar de parochiekerk. In de 17e eeuw kende de weg verschillende namen; Kerkpadt, Buyrwech, Achterwech en ook nog Cruyspadt. Na de bocht ging het pad over in Torenvlietslaen. Huize Torenvliet was in die eeuw op zijn hoogtepunt.

In de 20^e eeuw was de Achterweg de verbindingsweg naar de vele kwekerijen, die Valkenburg kende. Ook de verbindingsweg tussen de Torenvlietslaan en de Zonneveldslaen (de Woerd) is op bovenstaande kaart nog net zichtbaar. De zondagmiddag werd door vele Valkenburgers

ingevuld met een wandeling over de Achterweg, Torenvlietslaan en soms de Zonnveldsloot via de Voorschoterweg, Hoofdstraat weer terug naar het centrum. De route van het Heilig Kruis was lang populair in het dorp. Met de aanleg van de N206 kwam een einde aan dit rondje.

Maar nog wel tastbaar aanwezig. Hoe lang nog???!!!

Henk Imthorn.

Van de penningmeester

Bij deze nieuwsbrief is de contributienota voor 2013 gevoegd. Wij verzoeken u niet te lang te wachten met het voldoen van de contributie.

Voor de leden die hun e-mailadres nog niet doorgegeven hebben aan de penningmeester, wederom een vriendelijk verzoek om dit alsnog te doen door een mailtje te sturen naar het mailadres van de penningmeester: gijs.schoneveld@casema.nl.

Behalve dat dit veel bezorgwerk voorkomt, is het ook een stuk goedkoper. De nieuwsbrief willen we graag in kleur uit laten komen, kleurenkopieën zijn echter niet goedkoop. Bovendien is digitale verzending natuurlijk ook beter voor het milieu.

Vanzelfsprekend zullen we van uw e-mailadres geen misbruik maken en dit alleen gebruiken om u op de hoogte te houden van de verenigingsactiviteiten.

Bij voorbaat dank.

Gijs Schoneveld

Het Valkenburgs Pontje

Op het informatiebord bij het oude pontje staat aangegeven dat al in 1619 in een officiële document het Valkenburgse Veer wordt genoemd. De heer van Valkenburg vraagt dan aan de Staten van Holland toestemming om een nieuw tarief voor het veer vast te stellen. De oude penning is geen wettig betaalmiddel meer en er ontstaan "kijvagiën en vegterijen" rond het pontje. Met andere woorden: er wordt gescholden en gevochten.

Toch moet het veer veel ouder zijn. Het zal waarschijnlijk al aanwezig zijn geweest in de elfde eeuw, wanneer er melding wordt gemaakt van Het Haagsche Schouw en het veer in Katwijk aan de Rijn. Doede van Voorhout, een belangrijk edelman in Rijnland, heeft dan het veerecht op de Rijn ten westen van Zwammerdam, het hele Hollandse deel van de Rijn dus. Daar heeft het Valkenburgse veer ook bij gehoord.

Het Haagsche Schouw wordt als veer in 1802 vervangen door een brug. Hetzelfde was in Katwijk al in 1612 gebeurd. Het Valkenburgse veer is dus de enige van de drie veren te westen van Leiden, dat nog bestaat en één van de oudste nog bestaande veerverbindingen in ons land.

Uit dezelfde eeuw, waarin de heer van Valkenburg om toestemming voor vaststelling van de tarieven vraagt, kennen we het verhaal van de zogeheten malcontente Lutheranen. Deze groep van Leidse ontevredenen had zich afgescheiden van de Lutherse gemeenschap en had het plan om in Valkenburg een kerk te bouwen. Dit mislukte in 1699. Wel zijn zij lange tijd in Valkenburg naar de kerk gegaan. Zoals op de prent hieronder te zien is, staken zij de Rijn over met het Valkenburgse pontje.

De eerstvolgende melding van het pontje stamt uit 1849. Bij Koninklijk Besluit worden nieuwe tarieven vastgesteld en eisen voor het pontje geformuleerd, zoals:

- de schuit moet behoorlijk in orde en goed waterdicht zijn
- de veerschipper moet te allen tijde bereid zijn passagiers over te zetten
- er mogen niet meer dan acht personen vervoerd worden

- de veerschipper zal de passagiers met bescheidenheid behandelen en nog meer.

Tot 1850 wordt er met een roeiboot overgezet. Daarna is het een echte veerpont. In 1898 wordt het tot dan toe houten vaartuig vervangen door een ijzeren. In 1938 komt er wederom een nieuwe ijzeren pont. Dit laatste pontje vaart tot 1998 en is nu als varend monument te zien bij het Veerpad.

Tot de jaren zeventig van de vorige eeuw wordt de pont in vergelijking met nu veel gebruikt. Een telling uit 1956 laat zien dat er toen op een dag meer dan 400 personen werden overgezet.

Daarna neemt het gebruik van de pont af en ook de betrouwbaarheid van de dienstverlening. Te vaak wordt er helemaal niet gevaren. Dat wordt niet aanvaardbaar gevonden. In 1989 neemt de gemeente Valkenburg het veerrecht en het pontje over, richt de Stichting Het Valkenburgs Pontje op en Het Heem gaat de bediening verzorgen.

In 1998 wordt het oude met de hand bediende pontje vervangen door een gemotoriseerde. Deze komt echter tot zinken en in 2005 wordt de huidige elektrisch aangedreven pont in gebruik genomen.

De exploitatie wordt thans op weekdays uitgevoerd door de Maregroep en op zon- en feestdagen door vrijwilligers. De Stichting Het Valkenburgs Pontje zorgt dat het kan gebeuren en de gemeente geeft € 20.000 subsidie per jaar.

In 2012 is er een verkeersonderzoek gehouden. De resultaten hiervan laten zien, dat gemiddeld zo'n 100 personen per dag gebruik maken van het veer. Buiten de zomer komt het overgrote deel daarvan uit Valkenburg, in de zomer ongeveer de helft. Het veer wordt op werkdagen vooral gebruikt om naar het werk of (buiten schoolvakanties) school te gaan; op zondag voor bezoek en recreatie.

Zoals bekend zal er de komende jaren een fietsbrug ter hoogte van het Duyfrak gebouwd worden. Op basis van het onderzoek in 2012 wordt verwacht dat, wanneer de brug in gebruik is, het gebruik van het pontje zal afnemen, maar dat toch nog steeds 2/3 à 3/4 van het huidige aantal passagiers zal blijven. Dit levert wel een tekort in de exploitatie op. De stichting heeft de gemeente gevraagd mee te werken aan een oplossing voor dit probleem

Dit artikel is een samenvatting van de presentatie van Jan Bakker op de ledenvergadering van 23 april 2013.

COLOFON

Deze Nieuwsbrief verschijnt tweemaal per jaar en wordt uitgegeven door de Vereniging Oud Valkenburg.

Redactieadres :Jan Bakker, Hoofdstraat 6, 2235 CG Valkenburg.

E-mailadres: janp.bakker@ziggo.nl

Oplage: 250 stuks t.b.v. de leden en andere belangstellenden.

Deze brief is ook te downloaden van de website www.oudvalkenburgzh.nl.

Bankrekening vereniging: 1189.37.529
t.n.v. Vereniging Oud valkenburg